

# ΝΕΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ  
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ



ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ', ΤΕΥΧΟΣ 35  
ΡΕΘΥΜΝΟ 2017



# ΝΕΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ  
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ



ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ', ΤΕΥΧΟΣ 35  
ΡΕΘΥΜΝΟ 2017

© Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου  
Περιοδικὴ ἔκδοση *Νέα Χριστιανικὴ Κρήτη*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: *Μιχάλης Τρούλης*  
Ἄρχων Ἱερομνήμων  
τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου  
741 00 Ρέθυμνο,  
Τηλ. 28310 22415, Fax: 28310 28557

ΠΑΡΑΓΩΓΗ  
Ἐκδοτικὲς Ἐπιχειρήσεις Καλαϊτζάκης Α.Ε.  
5ο χλμ. ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ Ρεθύμνου – Ἀμαρίου  
Τηλ. 28310 27617, Fax 28310 27615  
e-mail: info@kalaitzakis.net www.kalaitzakis.net  
Σχεδιασμός – Ἠλ. σελιδοποίηση: Ἑλένα Νταντῆ

ISSN 1108-0345



Τὸ παρὸν ἔντυπο εἶναι ἔκδοση τοῦ Ἐπίσημου Δελτίου  
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης «Ἀπόστολος Τίτος» καὶ διατίθεται δωρεάν.

---

### Ὅροι Συνεργασίας

- Στὴ *Νέα Χριστιανικὴ Κρήτη* δημοσιεύονται πρωτότυπες ἐπιστημονικὲς ἐργασίες σχετικὲς μὲ τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, καὶ σὲ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις μὲ τὴν Τοπικὴ Ἱστορία.
- Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφαίνεται γιὰ τὴ δημοσίευση ἢ μὴ τῶν συνεργασιῶν ποὺ ἀποστέλλονται, καθὼς καὶ γιὰ τὴν αὐτοτελῆ ἢ σὲ συνέχειες δημοσίευσή τους.
- Τὰ πρὸς δημοσίευση κείμενα πρέπει νὰ εἶναι σὲ ἠλεκτρονικὴ μορφή, νὰ συνοδεύονται ἀπὸ μία ἐκτύπωση καὶ δὲν ἐπιστρέφονται.
- Στοὺς συγγραφεῖς δίδονται δωρεάν πενήντα ἀνάτυπα τῆς μελέτης τους.
- Τὰ δημοσιευόμενα κείμενα ἀπηχοῦν τὶς ἀπόψεις τῶν συντακτῶν τους.

---

## Περιεχόμενα

Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αύλοποτάμου Εὐγένιος, Προλόγισμα . . . . .	7-8
Κατερίνα Σπετσιέρη-Beschi, Τό «Όλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου». Σχέσεις προτύπου καὶ ἀντιγράφων . . . . .	9-41
Μιχαήλ Πασχάλης, Ὁ πολυφωνικὸς Καζαντζάκης καὶ τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου . . . . .	43-51
Νικόλαος Ε. Παπαδογιαννάκης, Ρίμες γιὰ τὸ Ἀρκάδι ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Παύλου Βλαστοῦ . . . . .	53-102
Ἑλπινίκη Νικολουδάκη-Σουρῆ, Τὸ Ὀλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου καὶ ἡ ἐπική του ἀνα- παράσταση στὸ ἔργο τοῦ Παντελῆ Πρεβελάκη «Παντέρμη Κρήτη» .	103-121
Στέλιος Χιωτάκης, Τὸ Νόημα τοῦ Ἀρκαδίου: τότε καὶ σήμερα . . . . .	123-128
Βασίλειος Οἰκονομίδης, Διδάσκοντας στὸ νηπιαγωγεῖο τὸ Ὀλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκα- δίου . . . . .	129-156


*Ἀρκαδικὴ ἔθελουσία. Ἀνιχνεύοντας κώδικες ἀνάγνωσης  
τοῦ ἀγώνα καὶ τῆς Ψυσίας στὴν τέχνη*

Ἐρατοσθένης Καφωμένος, Ἡ ἀντίληψη τοῦ προσώπου, ἐρμηνευτικὸς κώδικας τῆς ἐθελουσίας τοῦ Ἀρκαδίου . . . . .	159-175
---	---------

<b>Μάνος Γοργοράπτης</b> , Ἡ Πινακοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρκαδίου . . . . .	<b>177-198</b>
<b>Βασίλης Τζουράς</b> , Ἀναπαραστάσεις τοῦ ὀλοκαυτώματος Ἀρκαδίου στὴν Κρήτη, στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἰταλία καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐνοποίηση τῆς Ἰταλίας	<b>199-224</b>
<b>Κωστής Ἡλ. Παπαδάκης</b> , Ἐξακριβωση τῆς θέσης ὀρισμένων καθιδρυμάτων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Ἐένου, διὰ τῆς γλωσσικῆς, φιλολογικῆς καὶ θεολογικῆς θεώρησης τῆς διαθήκης καὶ τῶν συναξαρίων αὐτοῦ . . . . .	<b>225-234</b>
<b>Μαρία Γ. Πατραμάνη</b> , Ἕνα ἄγνωστο λάβαρο τοῦ Κρητικοῦ Πολέμου: τῶν ἱερωμένων Καλλονᾶ τῆς Ἀγκαράθου καὶ ἡ πρόταση ἀναπαράστασής του . . . . .	<b>235-273</b>
<b>Ντενιζ-Χλόη Ἀλεβίζου</b> , Ἱερόθεος καὶ Μεθόδιος Πραουδάκης-Κουτσουδάκης. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τους . . . . .	<b>275-314</b>
<b>Γρ. Μπελιβανάκης</b> , Ὁ Ἐπίσκοπος Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου Ἱερόθεος Μπραουδάκης ἢ Κουτσουδάκης ἐξ Ἀδάμαντος Μήλου, 1882-1896. Ἡ ἀναζήτηση τοῦ διπλοῦ ἐπιθέτου του . . . . .	<b>315-322</b>
<b>Κωνσταντῖνος Φουρναράκης</b> , Ἡ Ἄντωνούσα Καμπουροπούλα ὡς ἱστορικὸς τῆς ἐπανάστασης τοῦ '21 στὴν Κρήτη (συμπληρωματικὲς παρατηρήσεις) . .	<b>323-365</b>
<b>Μανόλης Ἀ. Βουρλιώτης</b> , Κρητικοὶ μὲ ἔρωτα παιδείας (1829-1850) . .	<b>367-421</b>
<b>Νικόλαος Ἰ. Δερεδάκης</b> , Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Κισάμου καὶ Σελίνου Ἀνθίμου Λελεδάκη στὴν Παιδεία ἐπὶ Κρητικῆς Πολιτείας . . . . .	<b>423-442</b>
<b>Γεώργιος Ἐμμ. Μαρινέλλος</b> , Τὸ ἱστορικὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς τοῦ Ἡρακλείου, ἡ καρποφορία καὶ ἡ ταυτότητά της. Μικρὸ ἀφιέρωμα στὰ εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τὴν ἵδρυση τῆς Σχολῆς . . . . .	<b>443-465</b>
<b>Βιβλιογραφικὰ Σημειώματα</b> . . . . .	<b>467-499</b>

---

## Προλόγισμα

 Ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου *Νέα Χριστιανική Κρήτη*, συνεχίζοντας τήν πορεία του στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ρεθυμνίων καί τῆς Κρήτης ὀλόκληρης, βρίσκεται στήν εὐχάριστη θέση νά παραδίδει στούς ἀνθρώπους πού ἀγαποῦν τόν τόπο μας καί τήν ἱστορία μας, στούς φιλόστορες καί φιλομαθεῖς ἐρευνητές καί ἀναγνώστες, ἕνα ἀκόμη τεῦχος του, τό ὑπ' ἀριθμ. 35, πέμπτο τεῦχος τῆς Γ' Περιόδου τῆς ἐκδόσεώς του.

Τό τεῦχος αὐτό, πού ἐκδίδεται στόν ἀπόηχο τῶν ἑορτασμῶν τῆς Ἑκατον-πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ὀλοκαυτώματος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρκαδίου, περιλαμβάνει πολλά σχετικά θέματα πού ἀποτελέσαν ἐργασίες καί παρουσιάσεις ἐιδικῶν ἐπιστημόνων σέ ἐκδηλώσεις οἱ ὁποῖες ἔλαβαν χώρα τό 2016. Μία τέτοια ἐκδήλωση μέ τήν καλή συνεργασία τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης καί τῆς Ἱστορικής καί Λαογραφικής Ἑταιρείας Ρεθύμνης στήν Ἐπιστημονική Ἡμερίδα πού συνδιοργάνωσαν τήν 2α Νοεμβρίου 2016 μέ θέμα: «Ἀρκαδί: Λογοτεχνία, Διδακτική, Ἱστορία», καθώς καί μία ἀκόμη τοῦ Συνδέσμου Φιλολόγων Ρεθύμνου στήν Ἑσπερίδα πού διοργάνωσε τήν 30ή Ἰανουαρίου 2017 μέ θέμα: «Ἀρκαδική Ἐθελουθυσία. Ἀνιχνεύοντας κώδικες ἀνάγνωσης τοῦ ἀγῶνα καί τῆς θυσίας στήν τέχνη». Περιλαμβάνει ἀκόμη κάποιες μελέτες ἐκλεκτῶν φίλων συγγραφέων, οἱ ὁποῖες ἔρχονται νά προσθέσουν χρυσές ψηφίδες στό μεγάλο ψηφιδωτό τῆς Ἱστορίας τῆς Κρήτης καί ιδιαίτερα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τῆς Ἱστορίας.

Εὐχαριστοῦμε πολύ ὄλες καί ὄλους πού συμμετέχουν μέ τίς γραφές τους στό τεῦχος αὐτό, οἱ ὅποιοι μέ τό πύρωμα τῆς καρδιάς τους καί μέ ἐπιστημονική ἐπάρκεια μᾶς προσφέρουν τούς καρπούς τῆς ἔρευνάς τους καί τῆς ἀγάπης τους γιά τήν Κρήτη μας, τήν Κρήτη τῶν αἰώνων, ἡ φωνή τῆς ὁποίας μέσα μας μᾶς καλεῖ σέ διαρκῆ ἐγρήγορηση γιά τό σήμερα καί τό αὔριό της.

Δοξάζομε τόν Θεό μας πού ἔχομε τήν δυνατότητα σέ αὐτούς τούς δύσκολους καιρούς νά συνεχίζομε ἀπρόσκοπτα στήν Μητρόπολή μας τήν ἔκδοση τῆς *Νέας Χριστιανικῆς Κρήτης*, χάρις καί στήν ἀποφασιστική συνδρομή τοῦ Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ». Καί εὐχαριστοῦμε μέ εὐγνωμοσύνη τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης γιά αὐτό. Ὀλόθυμες εὐχαριστίες ἀποδίδομε καί γιά τό τεῦχος αὐτό στόν Διευθυντή Συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ κ. Μιχαήλ Τρούλη καί στήν κ. Ἐλενα Νταντῆ, ἡ ὁποία ἀγαπητικά τό φρόντισε ὥστε νά ἔχομε τό ἀποτέλεσμα πού ἤδη χαίρομαστε. Ἀπό ὅσο εἴμαστε σέ θέση νά γνωρίζομε, πολύ σύντομα, καί ἐπειδή ἔχει ἤδη συγκεντρωθεῖ τό ἀπαιτούμενο ὕλικό, τό ὅποιο ἐκ τῶν πραγμάτων δέν ἦταν δυνατόν λόγω ὄγκου νά συμπεριληφθεῖ στό παρόν τεῦχος, θά προχωρήσομε καί στήν ἔκδοση τοῦ ἐπόμενου, γιά τό ἔτος 2018.

Κλείνοντας αὐτό τό πενιχρό προλόγισμά μας, εὐχαριστοῦμε καί ὄλους ἐσᾶς τούς καλοῦς ἀναγνώστες του γιά τήν ἀγάπη σας καί ὄλες τίς ἐκδηλώσεις της, γιά τήν προσδοκία τῆς ἐκδόσεώς του πού τήν ἐκφράζετε μέ μύριους τρόπους καί προπάντων γιά τήν εὐμενῆ κάθε φορά ἀποδοχή του, πού μᾶς δίδουν τήν ἐντολή καί τήν δύναμη νά τό συνεχίζομε ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῶν μακαριστῶν προκατόχων μας.

Σᾶς ἀσπαζόμαστε μέ ὄλη μας τήν ἀγάπη καί βαθειά τιμή.

† Ὁ Ρεθύμνης καί Αὔλοποτάμου **Εὐγένιος**